Dosarul nr. 2a-3413/24 (2-23055969-02-2a-22082024)
Prima instanță: Judecătoria Hîncești, sediul central, judecător Suruceanu Valentina

D E C I Z I E

24 martie 2026 mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ
al Curții de Apel Centru

În componență:
Președintele completului Dimitriu Serghei
Judecători Gîrleanu Violeta și Roșca Constantin
Grefier Andriuța Cristina

examinând în şedinţă publică apelul declarat de Tinca Elena, reprezentată de avocatul Ganganu Vasile, împotriva hotărârii Judecătoriei Hîncești sediul Central din 18 iulie 2024, pronunțată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Rusu Gheorghe împotriva lui Tinca Elena, intervenient accesoriu Agenția Teritorială de Asistență Socială Sud-Vest, Serviciul Teritorial Asistență Socială Hîncești, privind modificarea domiciliului copiilor minori,

a c o n s t a t a t:

Circumstanțele cauzei.

1. La data de 18 aprilie 2023 reclamantul Rusu Gheorghe, reprezentat de avocatul Foltea Vasile s-a adresat în instanță cu cerere de chemare în judecată către Tinca Elena, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Hîncești, cu privire la modificarea domiciliului copiilor minori Rusu Gheorghe, a.n. ***** și Rusu Emanoil, a.n. *****, cu stabilirea domiciliului cu tatăl acestora Rusu Gheorghe.
2. Menționează reclamantul Rusu Gheorghe că la data de 11 octombrie 2014, a încheiat căsătoria cu pârâta Tinca (Rusu) Elena, care a fost desfăcută ulterior la data de 08 august 2017, prin hotărârea Judecătoriei Hîncești, sediul central. Din căsătorie s-au născut doi copii: Rusu Emanoil, a.n.***** şi Rusu Gheorghe, a.n.*****, care sunt cetățeni ai Republicii Moldova şi ai României.
3. Menționează reclamantul că deoarece în anul 2016, pârâta a plecat la muncă în Olanda, copiii minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe, au rămas la întreținerea şi educația reclamantului. Ulterior, la data de 06.12.2016, reclamantul împreună cu copiii minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe au plecat să domicilieze în Italia, unde ultimii au început a frecventa grădinița şi respectiv, școala de stat, s-au integrat în societate, au învățat limba italiană şi au fost puși la evidența autorităților competente.
4. Menționează reclamantul că prin hotărârea Judecătoriei Hînceşti, sediul central din 02.08.2018 a fost respinsă de chemare în judecată depusă de Rusu Elena împotriva lui Rusu Gheorghe, cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori; s-a admis acţiunea

reconvențională înaintată de Gheorghe Rusu şi s-a stabilit domiciliul copiilor minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe, cu tatăl Rusu Gheorghe; s-a permis perfectarea şi primirea pașaportului cu toate actele necesare pe numele copiilor minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe, fără acordul mamei Rusu Elena. Prin decizia Curţii de Apel Chişinău din 28.11.2018, s-a admis apelul declarat de Rusu Elena, s-a casat hotărârea Judecătoriei Hînceşti din 02.08.2018 şi s-a emis o nouă hotărâre prin care s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Rusu Elena și s-a stabilit domiciliul copiilor minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe cu mama Rusu Elena. Prin decizia Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiţie din 10.04.2019 s-a considerat inadmisibil recursul declarat de Rusu Gheorghe, împotriva deciziei Curţii de Apel Chişinău din 28.11.2018.

5. Susține reclamantul că în pofida soluțiilor pronunțate de instanțele de apel şi recurs, copiii minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe au continuat să domicilieze în Italia împreună cu reclamantul și bunica acestora, Rusu Maria şi să frecventeze instituțiile școlare. Încercările pârâtei de a obţine autorizarea autorităților Italiei la returnarea minorilor Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe în Republica Moldova s-au soldat cu eșec, cererea acesteia fiind respinsă de Tribunalul pentru minori din Veneția prin hotărârea din 12.06.2020. După încercările respective, pârâta a continuat să viziteze copiii la locul de domiciliu al acestora, inclusiv la locul de învățământ al acestora în Italia, or. Martellago via Castel, iar reclamantul nu a obiectat şi nu a împiedicat în careva mod întrevederile mamei cu copiii Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe.
6. Consideră reclamantul că din momentul hotărârii irevocabile a instanţei de judecată emisă la 10 aprilie 2019, prin care a fost stabilit domiciliul copiilor minori Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe cu mama Rusu Elena (vârsta copiilor la acel moment fiind de 8 și respectiv, 6 ani) s-au schimbat esențial împrejurările existente la acel moment; iar instanța de judecată este obligată să ia în considerare exprimarea voinței libere şi nevoia copiilor în privința stabilirii domiciliului acestora. Prin urmare, se justifică modificarea domiciliului copiilor minori Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe de la domiciliul mamei Tinca (Rusu) Elena, la domiciliul tatălui Gheorghe. Ori, în toată perioada respectivă, începând cu anul 2016 şi până în prezent, copiii minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe au locuit la domiciliul tatălui Rusu Gheorghe, dispun de toate condițiile necesare pentru o dezvoltare fizică şi psihică armonioasă; frecventează grădinița şi școala din or. Martellago via Castelanna, înregistrând progrese în procesul de studiu, manifestând un comportament echilibrat şi beneficiind de respectul colegilor, integrându-se deplin în mediul social din Italia; învăţând limba şi facându-şi prieteni.
7. Mai menționează reclamantul că modificarea domiciliului copiilor minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe, se impune şi în virtutea faptului că minorul Rusu Emanoil are 12 ani, iar Rusu Gheorghe la data de 21.04.2023, urma împlinească 10 ani; este necesară perfectarea actelor de identitate pe numele acestora fără eventuale blocaje din partea pârâtei; în conformitate cu concluziile Rapoartelor de evaluare psihologică din 10.03.2023 întocmite de psihologul Rusu Margareta, „Reclamantul Rusu Gheorghe și bunica Rusu Maria au o legătură strânsă şi deosebită cu copiii Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe. Minorii Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe sunt ocrotiți de orice experiență dificilă şi au toată încrederea şi

sprijinul de la tatăl lor pentru a se dezvolta armonios şi forma abilități care să-i ajute în viață. Copiii au un atașament deosebit față de tată. La moment, copiii trăiesc într-o atmosferă armonioasă, în pace şi liniște. Efortul tatălui şi a bunicii este să le ofere o viață decentă. Se recomandă ca copiii să trăiască cu tatăl şi bunicii deoarece sunt în armonie şi deja stabiliți emoțional".

8. Consideră reclamantul că situaţia care vizează domiciliul minorilor Rusu Emanoi şi Rusu Gheorghe trebuie revizuită ţinându-se cont de noile circumstanţe şi de părerea copililor la moment, în vederea protejării intereselor supreme ale acestora şi identificări locului în care copiii vor beneficia de o stare psiho-emoţională mai favorabilă. Mai mult, reieșind din înscrisurile anexate la cererea de chemare în judecată, consideră evident că condițiile de trai ale reclamantului Rusu Gheorghe sunt adecvate şi corespund normelor sanitare pentru creșterea, dezvoltarea şi educarea copiilor minor Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe. Mai mult, după desfacerea căsătoriei cu pârâta Tinca (Rusu) Elena, reclamantul nu s-a recăsătorit, canalizându-şi toată atenția, emoțiile şi grija exclusiv procesului de educație şi creștere a copiilor minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe, fapt, care demonstrează că dispune de calități morale excepționale. Totodată, în perioadele în care reclamantul Rusu Gheorghe se află la muncă, angajamentul legal pentru îngrijirea şi siguranța copiilor minori este asumat integral de bunica pe linia paternă, Rusu Maria, care domiciliază în aceiași casă.

Poziția instanței de fond.

9. Prin hotărârea Judecătoriei Hîncești, sediul central din 18 iulie 2024 a fost admisă cererea de chemare în judecată înaintată de Rusu Gheorghe împotriva lui Tinca Elena, intervenient accesoriu Agenția Teritorială de Asistență Socială Sud-Vest, Serviciul Teritorial Asistență Socială Hîncești, privind modificarea domiciliului copiilor minori, cu următoarele dispoziții:

„Se modifică domiciliul copiilor minori Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe stabilit prin decizia Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău din 28 noiembrie 2018, cu mama - Rusu (Tinca) Elena.

Se stabilește domiciliul copiilor minori Rusu Emanoil, născut la ***** *****, IDNP ***** și Rusu Gheorghe, născut la ***** *****, IDNP **********, cu tata – Rusu Gheorghe, născut la **********".

10. Pentru a hotărî astfel, cu referire la materialele cauzei, prima instanță a reținut că copiii minori a cărui domiciliu se solicită a fi modificat, au o vârstă la care au nevoie de supraveghere, întreținere, dragoste și educație din partea părinților. Cu certitudine tatăl și mama sunt figuri importante de atașament, care au un rol decisiv în dezvoltarea emoțională și socială a copiilor, atât timp cât calitatea interacțiunilor lor vor condiționa calitatea relațiilor sociale. Interesul superior al copilului reclamă menținerea acestuia cât mai mult timp într-un mediu familial normal și echilibrat în prezența ambilor părinți pentru că riscul ruperii echilibrului sufletesc al acestuia este foarte mare odată cu încredințarea unuia sau altuia dintre părinți. Separarea părinților, menținerea și încurajarea relației copilului cu părintele cu care minorul nu locuiește în mod statornic, devine vitală pentru dezvoltarea sa morală normală. Interesul superior al copilului, în general, este legat de posibilitatea de a putea accesa nelimitat pe ambii părinți pentru a putea dezvolta relații echilibrate și armonioase cu ambii părinți. Relațiile personale trebuie să se realizeze neîngrădit,

restrângerea acestora fiind necesară numai în condiții deosebite pentru protejarea copilului. Se prezumă că ambii părinți își iubesc copiii, dar un rol mai determinant în viața acestora îl are tatăl și care din anul 2016 și până la momentul se ocupă de întreținerea și educația acestora. La caz, în urma audierii minorilor, instanța a stabilit faptul că aceștia au un atașament puternic față de tatăl Rusu Gheorghe și sunt în armonie și deja stabiliți emoțional. Totodată, instanța a atras atenția și la hotărârea Tribunalului pentru minori din Veneția, Republica Italia din data de 15 iunie 2020, prin care a fost respinsă cererea Elenei Tinca de a fi returnați copii la reședința din Moldova cu predarea mamei lor. În cadrul ședinței de judecată a fost un CD-R pe care se conțin înregistrările din data de 24.03.2023, anexat la f.d.104, din care se observă că mama îl strigă pe Emanoil și Gheorghe și vrea să vorbească cu ei, dar copii nu doresc să comunice cu mama. Prin urmare, reieșind din cumul probelor administrate și cercetate în ședința de judecată, dar și având în vedere declarațiile participanților la proces depuse în cursul judecării cauzei, pentru a nu admite ca, copiii să simtă o pierdere de stabilitate și siguranță, având în vedere că se simt confortabil și iubiți în mediul actual, instanța de judecată a concluzionat că domiciliul lui Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe, urmează a fi stabilit cu tatăl acestora - Rusu Gheorghe în interesul superior al copiilor.

11. A mai constatat instanța de fond și că potrivit avizului-concluzie formulat de Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei nr. 1103 din 18 august 2023, s-a conchis asupra oportunității menținerii minorilor Rusu Emanoil născut la ***** ***** și Rusu Gheorghe născut la ***** ***** în mediul actual trai unde sunt incluși în colectivitate, în procesul de studii, unde au creat o rețea de suport și unde alături de persoanele cu care au stabilite relații de afecțiune, de prietenie, încredere și ajutor reciproc precum tata și bunei (f.d.78-79). Ori, o eventuală respingere a prezentei acțiuni, ar diminua inclusiv stima de sine a minorilor, ar afecta dezvoltarea abilităților sociale, stabilitatea emoțională și succesul în educație și carieră. Schimbarea domiciliului cu mama, în situația actuală, ar putea provoca confuzie și anxietate pentru copii, în contextul în care nu au avut o relație stabilă sau nu au păstrat contact regulat cu aceasta în trecut. Mutarea la mama ar putea implica ajustări majore pentru copii, inclusiv adaptarea la un nou mediu fizic, rutine diferite și poate un sistem de valori și reguli diferite față de cele la care s-au obișnuit, chiar și dacă, domiciliul copiilor este stabilit cu unul din părinți și anume cu tata, Rusu Gheorghe, nu i se îngrădește în nici un mod Elenei (Rusu) Tinca dreptul de a se vedea și petrece timp cu copiii, dreptul de a fi informată în mod regulat despre starea de sănătate, educația și alte aspecte importante ale vieții copiilor, de a fi consultată în luarea deciziilor semnificative care afectează copiii Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe. Modificarea domiciliului cu tatăl Rusu Gheorghe, nu încalcă în nici un mod drepturile părintești pe care le are Rusu (Tinca) Elena față de copiii minori Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe. Necitând la faptul că copiii locuiesc cu tatăl, mama are drepturi părintești egale și nealterate în ceea ce privește educația, deciziile majore și timpul petrecut cu copiii. Prezenta hotărâre judecătorească se referă la domiciliul copiilor și alte aspecte specifice, dar nu afectează drepturile mamei în ceea ce privește accesul și relația cu copiii. În acest sens, instanța a recomandat crearea unui climat de cooperare între părinții Rusu Gheorghe și Rusu (Tinca) Elena, pentru a asigura respectarea intereselor superioare ale copiilor care sunt mereu în centrul deciziilor iar drepturile ambilor părinți trebuie respectate în mod egal.

Solicitarea apelantului:

12. Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Hîncești, sediul central din 18 iulie 2024, la data de 19 iulie 2024 Tinca Elena, reprezentată de avocatul Gangan Vasile a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a cererii de chemare în judecată.

Argumentele părților în apel.

13. *În susținerea apelului*, apelanta Tinca Elena a indicat că prin cererea de chemare în judecată Rusu Gheorghe a solicitat modificarea domiciliul copiilor minori cu care a plecat peste hotarele țării, contrar voinței mamei copiilor Tinca Elena şi legislației R. Moldova în vigoare, inclusiv având cunoștință de decizia Curții de Apel Chişinău din 28.11.2018 prin care s-a stabilit domiciliul copiilor minori cu mama. Prin urmare, acțiunile lui Rusu Gheorghe au fost contrare art.9 alin.(1) din Convenția internațională nr.52 din 20.11.1989 cu privire la drepturile copilului Adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, în vigoare la 20 septembrie 1990, convenție care garantează că „Statele părţi vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței lor", care a plecat cu copii minori fără să o înștiințeze pe mama acestora, peste hotarele țării, ce a dus în mod direct la îngrădirea accesului mamei Tinca Elena la copiii minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe, drept garantat prin dispoziția art. 64 alin. (1) Codul familiei care condiționează că părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil şi celălalt părinte care locuiești separat. Mai mult, în cadrul examinării litigiului cu toate că s-a invocat norma încălcată, au fost omise în mod intenționat acțiunile realizate de Rusu Gheorghe, care nu a avut un răspuns cât şi avocatul acestuia, privind existența unui consimțimânt legalizat de notar din partea mamei Tinca Elena prin care să-şi exprime acordul ca copiii minori să domicilieze în străinătate (Italia).
14. Consideră apelanta că în situația expusă, instanţa urma să țină cont de normele legislației în vigoare raportate la acţiunile realizate de Rusu Gheorghe, care au fost în contradicție directă cu interesele superioare ale copiilor minori, cât şi al mamei acesteia, ultimii au fost limitați în dreptul de a coabita, interacționa, comunica, studii, etc. cât şi manifestarea mamei de a se implica în viața cotidiană a copiilor, Rusu Gheorghe a recurs la încetarea/ruperea directă a relațiilor copil-mamă-copil. Respectiv, prin acțiunile lui Rusu Gheorghe a fost dus în mod intenţionat şi direct la îngrădirea drepturilor copiilor de a se vedea cu mama, cum prevăd dispozițiile art. 16 din Legea nr.338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului şi art.51 alin.(2) Codul familiei care indică că fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-şi cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei. La caz, prin comportamentul lui Rusu Gheorghe de îngrădire a drepturilor copiilor minori cât şi a mamei acestora de a se vedea, copiii Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe, fiind sub influența alienării parentale, inclusiv dependenți de tatăl lor într-o țară străină, în mod direct au fost inventați de tatăl lor psihologic de a refuza întrevederile şi să discute cu mama lor Tinca Elena, acțiuni care sunt contrar dispoziției art. 62 alin.(1) Codul familiei care prevede că drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinții nu pot prejudicia sănătatea fizică şi psihică a copilului.

15. Susține apelanta că un alt aspect, de care nu s-a ținut cont și a dus în mod direct la emiterea unei soluții neîntemeiate şi favorabile lui Rusu Gheorghe este faptul că prin implicarea în procesul civil (asistarea la audierea minorilor Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe) a Pedagogului (Specialist) Moraru Lidia, prezența căruia s-a comunicat pârților doar că la această etapă va fi prezent şi Pedagogul în cauză, fără a fi acordate/puse în discuție dispozițiile art.art.50 şi 52 Cod de procedură civilă, dacă există sau nu careva cereri de recuzare a pedagogului/specialist în cauză, sau dacă încredințează ca acesta să asiste minorii la procesul civil în discuţie. Prin urmare, pedagogul/specialistul este persoană care cunoaşte temeinic o disciplină sau o anumită problemă şi este antrenată în procesul civil, în modul prevăzut de lege, pentru a contribui la stabilirea tuturor circumstanțelor relevante cauzei ținându-se cont în mod direct de interesele superioare a copiilor minori. Iar pedagogul care participă la audiere are rolul de a stabili un contact psihologic cu copilul şi de a asigura o intervievare corectă a acestuia, or chestiunea dată în cadrul procesului civil nu a fost observată. Astfel, în cadrul examinării cauzei civile, pedagogul/specialist implicat în procesul civil nici nu i-a fost acordat posibilitatea, or o perioadă de timp relativă pentru a face cunoștință cu minorii, stabili contactul cu aceștia şi avea posibilitatea să comunice mai ușor cu minorii, care sunt temerile copiilor Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe şi ce nivel de dezvoltare intelectuală au aceștia, inclusiv identifica dacă gradul de maturitate a minorilor permite ca aceștia să dea explicații, or, poziția minorilor privind litigiul în discuție, urmând a fi consultată prin intermediul unui psiholog autorizat în acest sens. Mai mult, atât în cadrul şedinţei de judecată cât și din materialele cauzei civile nr.2-635/2023 nu rezultă stabilirea atribuțiilor şi competențelor pedagogului, la fel lipsesc anexarea/atașarea informației/înscrierilor privind studiile pedagogului/specialistului Moraru Lidia, cât şi experiența profesională a acesteia, inclusiv în privința minorilor şi ce metodică urma să aplice ultima în perioada asistării/audierii copiilor minori.
16. În speță, la baza admiterii acțiunii civile depuse de Rusu Gheorghe privind modificarea domiciliului copiilor minori au fost reținut doar declarațiile minorilor Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe, fără a se ține cont de dispoziția art.63 alin.(2) Codul familiei privind recurgerea la identificarea sau solicitarea opiniei unui observator independent, specialist-psiholog care reieșind din vârsta copiilor minori şi gradul de maturitate a acestora, urma să expună poziția din care să rezulte dacă gradul acesta este unul corespunzător vârstei şi permite ca ei să facă declarații şi să fie luată în calcul opinia minorilor care să stea la baza modificării domiciliului acestora.
17. Totodată, fără a fi expuse careva temeiuri legale, la înaintarea atât la etapa de pregătire a cauzei civile, cât şi în cadrul completărilor, în conformitate cu art.art.117, 118, 148 şi 230 Cod de procedură civilă, cererile privind dispunerea unei expertize psihologico-judiciare în privința minorilor, contrar dispozițiilor art.art.9, 12 şi 22 Cod de procedură civilă, cererile au fost respinse în lipsa unor argumentări concrete, fiind camuflat doar sub pretextul interesului superior al copiilor.
18. Consideră apelanta că la examinarea prezentului proces civil s-a dorit evitarea concluziilor unui expert autorizat în domeniul psihologiei, inclusiv a minorilor care să exclude în primul rând alienarea parentală a minorilor, influențarea buneilor parentali, dacă minorii sunt

predispuși de a exagera în cele declarate, precum şi a identifica tipul de relației dintre tată-copii-mamă-copii, psiholog care urma să dea răspunsuri la întrebările apărute lui Tinca Elena în raport cu copii ei minori, care contrar voinței ei s-au aflat cu tatăl lor, răspunsuri ce urmau să ducă la o soluție corectă. Mai mult, prin dispunerea unei expertize psihologice a minorilor, expertul urma identifice dacă există un grad de traumatizare a copiilor minori şi urma să identifice sursa care generat astfel de consecințe. În lipsa unei concluzii a specialistului din cadrul Autorității tutelare (Hînceşti) sau altei entități prin care să expună dacă reieșind din gradul de maturitate a copiilor, aceștia pot sau nu face declarații în cadrul şedinţei de judecată. La fel, în lipsa unor concluzii a expertului psiholog care este o persoană terță, necointeresată în rezultatul obținerii unei soluții favorabile care avea să facă o claritate în cauza civilă dată, precum şi să înlăture toate suspiciunile care le are Tinca Elena față de Rusu Gheorghe privind influențarea minorilor care se află fără acordul acesteia în Italia şi la moment sunt dependenți de tatăl lor, ori buneii paterni, ca urmare a aflării într-o altă țară.

19. Susține că instanţa prin hotărârea din 18.07.2024 nu s-a expus asupra probelor prezentate de Tinca Elena şi alegațiilor raportate cu legislația în vigoare relatate în referința depusă, precum şi asupra tuturor circumstanțelor importante pentru soluționarea cauzei, fiind lăsate neelucidate. Deci, soluția care a fost emisă de instanţă în partea acțiunii depuse de Rusu Gheorghe este una contrară art.121 și art.130 alin.(1) Cod de procedură civilă. Or, instanţa la emiterea soluției din 18.07.2024, a evitat să reflecte dacă probele prezentate de Tinca Elena au fost apreciate privitor la pertinența, admisibilitatea şi veridicitatea acestora, cu toate că din cauza civilă se atestă că au fost prezentate un ansamblu de probe care erau relevante speței.
20. *Participanții la proces nu au prezentat referință până la data examinării cererii de apel.*
21. În ședința instanței de apel, apelanta Tinca Elena și reprezentantul acesteia, avocatul Ganganu Vasile au solicitat admiterea apelului pe motivele invocate, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

Reprezentantul intimatului Rusu Gheorghe, avocatul Foltea Vasile a solicitat respingerea cererii de apel și menținerea hotărârii instanței de fond ca fiind una legală și întemeiată.

Intervenientul accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecție a Familiei Hîncești, în ședința de judecată, fiind legal citat prin intermediul poștei electronice.

Aprecierea instanței de apel.

22. *Analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul civil consideră apelul declarat ca fiind neîntemeiat și care urmează a fi respins, din următoarele considerente.*
23. În conformitate cu art. 373 Cod de procedură civilă, *instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. În cazul în care motivarea*

apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situație mai dificilă decât aceea din hotărârea atacată cu apel, cu excepția cazurilor cînd consimte şi cînd hotărîrea este atacată şi de alți participanți la proces".

24. Potrivit art. 385 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, *instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul și să mențină hotărârea primei instanțe.*
25. Completul de judecată reține că instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reținându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).
26. Potrivit recomandărilor Avizului nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, o motivare şi o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil.
27. Totodată, Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al apelantului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea Gard Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag.26, Moreira Fereira vs Portugalia (nr.2) (Marea Cameră), 11 iulie 2017, parag.84,98).
28. Conform prevederilor art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, *fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale, dacă legea nu dispune altfel.*
29. În conformitate cu art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, *instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.*
30. Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ al Curții de Apel Centru, ținând cont că obiect al prezentului apel, așa cum rezultă din instrumentul respectiv de atac, reprezintă dezacordul integral al apelantei cu hotărârea primei instanțe, neobiectând parțial circumstanțele de fapt stabilite prin hotărârea contestată, exprimând în esență criticile asupra constatărilor primei instanțe în partea soluției date de admitere a acțiunii, astfel se va verifica legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în limitele respective.
31. Astfel, probatoriul administrat în speță atestă că potrivit certificatelor de naștere nr. ***** și *****, Rusu Gheorghe și Rusu Elena sunt părinții copiilor minori Rusu Gheorghe născut la ***** ***** și Rusu Emanoil născut la ***** ***** (f.d.11-12).
32. Prin hotărârea Judecătoriei Hîncești, sediul central din 02.08.2018, a fost respinsă ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Rusu Elena împotriva lui Rusu Gheorghe, cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori, s-a admis acțiunea reconvențională înaintată de Gheorghe Rusu și s-a stabilit domiciliul copiilor minori Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe, cu tatăl Rusu Gheorghe, s-a permis perfectarea și primirea

pașaportului cu toate actele necesare pe numele copiilor minori Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe, fără acordul mamei Elena Rusu (f.d.13).

33. Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 28.11.2018 s-a admis apelul declarat de Elena Rusu, s-a casat hotărârea Judecătoriei Hîncești din 02.08.2018 și s-a emis o nouă hotărâre prin care s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Rusu Elena și s-a stabilit domiciliul copiilor minori Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe cu mama Rusu Elena (f.d.17-19). Prin decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 10 aprilie 2019, s-a considerat inadmisibil recursul declarat de Gheorghe Rusu, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 28.11.2018 (f.d.20-24).
34. La caz, Decizia Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău din 28 noiembrie 2018 prin care a fost stabilit domiciliul copiilor minori Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe cu mama, nu a fost executată.
35. După cum a invocat reclamantul și nu a obiectat pârâta, în anul 2016, pârâta a plecat la muncă în Olanda, iar copiii minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe, au rămas la întreținerea şi educația reclamantului, iar la data de 06.12.2016, Rusu Gheorghe împreună cu copiii minori Rusu Emanoil şi Rusu Gheorghe au plecat în Italia, unde ultimii au început a frecventa grădinița şi respectiv, școala de stat, s-au integrat în societate, au învățat limba italiană şi au fost puși la evidența autorităților competente.
36. *Completul de judecată, verificând legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate prin prisma argumentelor invocate în apel şi, raportându-le la suportul probatoriu administrat, constată că instanța de judecată ierarhic inferioară, justificat, pronunţându-se asupra aspectelor importante şi decisive, având în susținere cadrul legal aplicabil în speță, a ajuns la concluzia de admitere a cererii de chemare în judecată.*
37. În conformitate cu art. 62 alin. (1) și (3) Codul familiei, drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinții nu pot prejudicia sănătatea fizică şi psihică a copilului. Toate problemele privind educația şi instruirea copilului se soluționează de către părinţi de comun acord, ţinîndu-se cont de interesele şi de părerea copilului.
38. În conformitate cu prevederile art. 63 alin. (1)-(3) Codul familiei, în cazul cînd părinţii locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vîrsta de 14 ani se determină prin acordul părinţilor. Dacă lipseşte acordul părinţilor cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabileşte de către instanţa de judecată, ţinând cont de interesele şi opinia copilului, în conformitate cu vârsta şi gradul său de maturitate. În acest caz, instanţa judecătorească va lua în considerare ataşamentul copilului faţă de fiecare dintre părinţi, faţă de fraţi şi surori, vîrsta copilului, calităţile morale ale părinţilor, relaţiile existente între fiecare părinte şi copil, posibilităţile părinţilor de a crea condiţii adecvate pentru educaţia şi dezvoltarea copilului (îndeletnicirile şi regimul de lucru, condiţiile de trai etc.). La determinarea domiciliului copilului minor, instanţa judecătorească va cere şi avizul autorităţii tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinţi, care va conţine, după caz, şi informaţia disponibilă privind actele de violenţă în această familie şi persoana agresorului familial.
39. Conform art. 18 alin. (1) din Legea nr. 338 privind drepturile copilului din 15 decembrie

1994, ambii părinți, în egală măsură, ... poartă răspunderea principală pentru dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală și socială a copilului, ținând cont în primul rând de interesele acestuia. Totodată, conform art. 9 alin. (1) și (3) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului adoptată la New York la 20 noiembrie 1989, statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței lor, cu excepția situației în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și în conformitate cu legile și procedurile aplicabile, că această separare este necesară în interesul superior al copilului. Statele părți vor respecta dreptul copilului care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre ei de a întreține relații personale și contacte directe cu cei doi părinți ai săi, în mod regulat, exceptând cazul în care acest lucru contravine interesului suprem al copilului. Interesul superior al copilului este singurul criteriu după care instanța se călăuzește pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Pentru a-l determina, trebuie să se țină seama de întregul complex de împrejurări menite să asigure copilului o dezvoltare fizică, morală și intelectuală armonioasă, interesând nu numai posibilitățile materiale ale părinților ci și vârsta copilului, comportarea părinților înainte de separare, gradul de atașament și preocupare pe care l-au manifestat față de copil, precum și legăturile afective ce s-au stabilit între părinți și copil, între copil și alți membri ai familiei extinse.

40. La identificarea interesului copilului minor, în cazul stabilirii domiciliului la unul dintre părinți după separarea acestora, urmează a fi luate în considerația următoarele criterii: vârsta copilului, posibilitățile părinților de a asigura o bună dezvoltare fizică, intelectuală și morală; atașamentul părinților față de minor, precum și a minorului față de părinți; grija manifestată de părinți față de copil în timpul conviețuirii și după despărțire.
41. Reieșind din conținutul normei art. 63 Codul familiei, cât și jurisprudența națională și internațională, la identificarea interesului copilului minor, în cazul stabilirii domiciliului la unul dintre părinți după separarea acestora, urmează a fi luate în considerația următoarele criterii: vârsta copilului, posibilitățile părinților de a asigura o bună dezvoltare fizică, intelectuală și morală; atașamentul părinților față de minor, precum și a minorului față de părinți; grija manifestată de părinți față de copil în timpul conviețuirii și după despărțire.
42. La caz, prima instanță corect a constatat că, copiii minori a cărui domiciliu se solicită a fi modificat, au o vârstă care are nevoie de supraveghere, întreținere, dragoste și educație din partea părinților. Separarea părinților, menținerea și încurajarea relației copilului cu părintele cu care minorul nu locuiește în mod statornic, devine vitală pentru dezvoltarea sa morală normală. Interesul superior al copilului, în general, este legat de posibilitatea de a putea accesa nelimitat pe ambii părinți pentru a putea dezvolta relații echilibrate și armonioase cu ambii părinți. Relațiile personale trebuie să se realizeze neîngrădit, restrângerea acestora fiind necesară numai în condiții deosebite pentru protejarea copilului.
43. De asemenea, justificat s-a prezumat că, ambii părinți își iubesc copii, dar un rol mai determinant în viața acestora îl are tatăl și care din anul 2016 și până la momentul se ocupă de întreținerea și educația acestora, or, din cele menționate de copilul minor Rusu Emanoil: „...Ar dori să locuiască cu tatăl în Italia. Învață bine, este jucăuș, este simpatic, este solar – zâmbitor. 3 lucruri bune despre tată, spune că se ocupă de ei bine, îi ajută când au nevoie și le creează un mediu bun. 3 lucruri despre mamă nu poate spune, nu a văzut și nu știe. Ultima

oară a văzut-o pe mamă în august 2023. Când locuia cu mama avea vreo 3 ani. Nu a locuit mult cu mama, undeva din anul 2014-2015. Când locuia cu părinții în Moldova se simțea bine, nu prea își aduce aminte că era mic. Nu ar dori să petreacă timpul cu ambii părinți, dorește doar cu tata, pentru că nu a făcut nimic când ei stăteau rău, a plecat în Olanda apoi a venit și i-a luat în Italia și acum sunt bine, nu a făcut nimic pentru ei în acești 7 ani...". Totodată și minorul Rusu Gheorghe a fost pe poziția de a locui cu tatăl, prin mențiunea că: „...nu vrea să petreacă timpul cu ambii părinți, vrea numai cu tatăl și cu buneii, doarece mama este străină pentru ei..".

44. După cum s-a constatat la examinarea cauzei, la momentul actual un rol primordial în creșterea și dezvoltarea copiilor minori îl are tatăl acestora, *care din anul 2016 și până în prezent* se ocupă de întreținerea și educația lor, or, conform declarațiilor date în cadrul ședinței de judecată de către copiii minori Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe, s-a constatat că aceștia au atașament evidențiat față de tată și își exprimă dorința de a locui cu acesta în continuare (f. d. 202-206).
45. Mai mult, potrivit hotărârii Tribunalului pentru minori din Veneția, Republica Italia din data de 15 iunie 2020, a fost respinsă cererea Elenei Tinca de a fi returnați copii la reședința din Moldova cu predarea mamei lor, lipsind dovezi de contestare a acestei hotărâri (f.d.25).
46. Concomitent, în cadrul ședinței de judecată a primei instanțe, a fost audiat un CD-R pe care se conțin înregistrările din data de 24.03.2023, anexate la f.d.104, din care s-a observat că mama îi strigă pe Emanoil și Gheorghe și vrea să vorbească cu ei, dar copii nu doresc să comunice cu mama.
47. Prin urmare, reieșind din cumul probelor administrate, dar și explicațiile participanților la proces, pentru a nu admite ca, copiii să simtă o pierdere de stabilitate și siguranță, având în vedere că se simt confortabil și iubiți în mediul actual, prima instanță corect a conchis că, domiciliul lui Rusu Emanoil și Rusu Gheorghe, urmează a fi stabilit cu tatăl acestora – Rusu Gheorghe, fapt care este în interesul superior al copiilor.
48. Justificat a punctat prima instanță și faptul că o eventuală respingere a prezentei acțiuni, ar diminua inclusiv stima de sine a minorilor, ar afecta dezvoltarea abilităților sociale, stabilitatea emoțională și succesul în educație și carieră, iar schimbarea locului de trai cu mama în situația actuală, ar putea provoca confuzie și anxietate pentru copii, în contextul în care nu au avut o relație stabilă sau nu au păstrat contact regulat cu aceasta în trecut. Mutarea la mama ar putea implica ajustări majore pentru copii, inclusiv adaptarea la un nou mediu fizic, rutine diferite și poate un sistem de valori și reguli diferite față de cele la care s-au obișnuit.
49. Completul de judecată reține că actualitatea situației de fapt și de drept reprezintă o cerință fundamentală pentru legalitatea și temeinicia unei hotărâri judecătorești, în cazurile în care este abordat interesul superior al copilului, iar instanța de judecată s-a pronunțat pe baza probelor, elementelor faptice existente la momentul luării deciziei.
50. Relevant consideră instanța de apel și prezența la materialele cauzei a Avizului-concluzie formulat de Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei nr. 1103 din 18 august 2023 (f. d. 78 verso -79, Vol. I), s-a conchis asupra oportunității menținerii minorilor Rusu Emanoil născut la ***** ***** și Rusu Gheorghe născut la ***** ***** în mediul actual trai unde

sunt incluși în colectivitate, în procesul de studii, unde au creată o rețea de suport și unde alături de persoanele cu care au stabilite relații de afecțiune, de prietenie, încredere și ajutor reciproc precum tata și buneii (f.d.78-79). Ori, în circumstanțele stabilite schimbarea domiciliului copiilor minori ar putea provoca confuzie și anxietate pentru copii, în contextul în care nu au avut o relație stabilă sau nu au păstrat contact regulat cu aceasta în trecut, iar mutarea la mama ar putea implica ajustări majore pentru copii, inclusiv adaptarea la un nou mediu fizic, rutine diferite și un sistem de reguli diferite față de cele la care s-au obișnuit deja.

51. Urmare a celor menționate mai sus, instanța de apel va respinge argumentele apelantei Tinca Elena precum că instanța de fond a examinat cauza și a dispus modificarea domiciliului copiilor minori ca tatăl, în lipsa unei concluzii a autorității tutelare.
52. Colegiul judiciar va respinge argumentele apelantei, care preponderent se circumscriu modalității de părăsire în anul 2016 a Republicii Moldova, deoarece aceste argumente nu sunt pertinente de soluționare în prezentul proces, ci în procesul de înapoiere a copiilor în baza Convenției de la Haga din 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, drept pe care apelanta a făcut uz, cererea sa fiind respinsă de instanța competentă din Italia (f. d. 25 Vol. I).
53. Nu pot fi reținute argumentele din apel referitor la calificarea pedagogului Moraru Lidia, care a asistat la audierea minorilor și că nu s-a pus în discuție dispozițiile art.art.50 și 52 Cod de procedură civilă, dacă există sau nu careva cereri de recuzare a pedagogului în cauză, or, aceste aspecte nu au fost invocate de partea apelantă la examinarea cauzei în fond, concomitent nefiind indicate careva temeiuri care ar fi permis recuzarea pedagogului la examinarea cauzei în fond. Mai mult, pe lângă pedagogul Moraru Lidia, la audierea minorilor a participat și reprezentantul Autorității tutelare Hîncești Guștiuc Lucia (f. d. 204, 206 Vol. I), aceste argumente având caracter formal, care nu pot influența legalitatea și temeinicia soluției primei instanțe.
54. Concomitent, nu pot fi reținute argumentele din apel referitor la respingerea cererilor privind dispunerea unei expertize psihologico-judiciare în privința minorilor, în lipsa unor argumentări concrete, deoarece prima instanță a motivat încheierea de respingere prin faptul că expertiza este un mijloc de probă care lămuresc elemente de fapt ce necesită cunoștințe de specialitate (la caz, copiii fiind audiați în ședință), pe de altă parte fiind explicat dreptul efectuării unei expertize extrajudiciare, drept de care partea apelantă nu a indicat de ce nu a uzitat (f. d. 164 Vol. I).
55. Mai mult, copiii au fost audiați corespunzător în ședință, opinia acestora fiind expusă consecvent și elocvent, în mod conform cu art. 63 și 58 din Codul Familiei.
56. În subsidiar, se reține că întinderea obligației privind motivarea unei hotărîri, poate varia în funcție de natura deciziei (Ruiz Torija împotriva Spaniei, pct. 29; Hiro Balani împotriva Spaniei, pct. 27) și trebuie analizată în lumina circumstanțelor speței: trebuie să se țină seama în special de diversitatea motivelor pe care un justițiabil le poate ridica în instanță și de diferențele din statele contractante în materie de dispoziții legale, cutume, concepții doctrinare, prezentarea și redactarea hotărârilor și deciziilor.
57. Alte argumente importante, care ar determina o altă concluzie a instanței de apel, nu au fost

stabilite.

58. În aceste condiții, instanța de apel constată că prima instanță a aplicat corect normele de drept material și procesual incidente, a realizat o apreciere judicioasă a probelor administrate și a motivat concludent soluția de admitere a acțiunii, în sensul evidențiat mai sus.
59. Prin urmare, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ al Curții de Apel Centru conchide că motivele invocate în apel nu sunt de natură să răstoarne concluziile instanței de fond și nu relevă încălcări de drept sau erori de apreciere care să justifice modificarea ori casarea hotărârii atacate, motive pentru care va respinge cererea de apel declarat de Tinca Elena, reprezentată de avocatul Ganganu Vasile, cu menținerea hotărârii Judecătoriei Judecătoriei Hîncești, sediul central din 18 iulie 2024, pronunțată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Rusu Gheorghe împotriva lui Tinca Elena, intervenient accesoriu Agenția Teritorială de Asistență Socială Sud-Vest, Serviciul Teritorial Asistență Socială Hîncești, privind modificarea domiciliului copiilor minori.
60. În conformitate cu prevederile art. 385 lit. a), art. art. 389-390 Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial şi de Contencios administrativ al Curţii de Apel Centru -

d e c i d e :

Se respinge cererea de apel declarată de Tinca Elena, reprezentată de avocatul Ganganu Vasile.

Se menţine hotărârea Judecătoriei Hîncești sediul Central din 18 iulie 2024, pronunțată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Rusu Gheorghe împotriva lui Tinca Elena, intervenient accesoriu Agenția Teritorială de Asistență Socială Sud-Vest, Serviciul Teritorial Asistență Socială Hîncești, privind modificarea domiciliului copiilor minori.

Decizia este definitivă din momentul emiterii, dar poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție, în termen de două luni de la data comunicării deciziei integrale, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele completului Dimitriu Serghei

Judecători Gîrleanu Violeta

Roșca Constantin